

Sagesmannen.

Kerstin Thor är född i Glemminge socken år 1837. Hennes flicknamn var Paradis, och denna släkt, liksom släkten Thor är mycket stor. När hon blev gift, flyttade hon till St. Herrestad, där hennes man var betjänt på gården, men han är nu död sedan många år. Gumman har likväl bott kvar i St. Herrestad ända tills för något år sedan, då hon flyttade till Ystad för att bosätta sig hos en dotterson där. Tidigare hade hon bott ensam i sin stuga, och hon hade alltid bestämt vägrat att taga någon hjälp till något arbete, utan hon torkade själv sitt golv, gick efter vatten o. dyl. Sådant orkar hon inte längre med nu men är likväl pigg och fullt frisk. Trots sin höga ålder har hon ett enastående gott minne. Detta är hon

också känd för i hela St. Herrestads församling och även i grannförsamlingarna. När jag här letat efter sagesmän och frågat efter minnesgoda gamla, har jag på så gott som varje ställe blivit hänvisad till "mor Thor". Det som nu mest besvärar henne är, att hon har ganska dålig hörsel, vilket gör, att det blir ganska svårt att fråga ut henne. Hon är ganska stolt över sitt goda minne, och det förefaller som om hon kände sig smickrad över att bli utfrågad. Andra äldre personer i St. Herrestad, som tillhört hennes tidigare umgänge, ha berättat, att hon gärna talade med dem om deras tidigare upplevelser. När "mor Thor" talade om någon episod, som rörde någon annan, kunde denne säga: "Jaså, gjorde jag så?" eller "Jaså, sade jag det? Det har jag glömt." Då svarade "mor Thor" icke utan stolthet: "Ja men gjorde du så, fast du har glömt det. Men jag kommer ihåg det."

Bäckahästen.

Jag har själv haft följe med bäckahästen en gång. Det var en annandag jul, och det var dans uppe på det gamla tinghuset. Två av pigorna skulle ställa om lite mat, och en av mina bröder sade till mig, att jag skulle gå hem och hämta lite grädde på en "halvstopa". Det var mörkt , och jag ville inte gärna gå, men så fick jag en annan tös till att följa med mig, och då gick jag. Då kom där en grå häst och följde oss ända hem på gården. Det hörde ett bränneri till gården då, och den gubben, som brukade köra med brännvinsankarna, hade en grå häst, och jag trodde, att det var den hästen, som följde oss, för den slog hovarna samman. Men när vi kom

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

hem, sade mor, att det var bäckahästen. Där låg ett par dammar och en kanal mellan bränneriet och gården, och vi bodde mitt för dammarna. De sade allmänt, att bäckahästen brukade hålla till där.

Bäckahästen.

En gubbe hade sina hästar på bete nere i mossarna. Han hade en vit och en brun häst. En morgon skulle han gå ner och hämta den ene av hästarna, för han skulle köra till staden så fort som det började bli ljus. Han fick först syn på den vite hästen, och därför tog han den, men när han hade kommit upp på ryggen på den och skulle rida hem, bar det iväg allt vad det kunde, och han kunde inte styra hästen. Då blev han klok på att han hade fått fast i bäckahästen i stället för sin egen häst. Och han fick rida där fram och tillbaka hela morgonen ända tills solen gick upp.

Bäckahästen.

En man kom körande, och då såg han en fet och grann häst stå vid vägen. Han tog och spände ifrån sin egen häst och satte den främmade för vagnen i stället. Men då bar det iväg ner mot ån, så mannen kunde nog förstå, att det var bäckahästen, han hade fått fast i. Hästen sprang rakt ned i ån och in under en bro, men där kunde inte vagnen komma igenom, och på det sättet slapp mannen undan.

Skand
Hänsat
Hänsat
1932

3845

Uppd. av Röst Rönstam
Lar as Västman Thor
Föd 1837: Glemminge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Övernaturlig kvinna.

Min farfar hette Anders Olsson, och det var han, som hade gästgivaregården i Glemminge. Han kom en gång körande på gärarna¹⁾ och hade varit i Ystad. När han hade kommit bort till Kabusa, kom där en gammal kvinna och frågade, om hon fick åka. Farfar sade ingenting, för han tänkte, det var nog inget riktigt fruntimmer, för hon kastade något över axelen, liksom om det hade varit bröst. Hon frågade ett par gånger, om hon fick åka, men allt så sade farfar ingenting. Till slut sade då kvinnan: "När du kommer hem, kan du hälsa Råna, för Bråna är död." Farfar svarade likväl ingenting utan fortsatte att köra. Man skulle ju inte säga något till sådana. Han blev väl likväl lite skräm, så att de kunde se på honom där hemma,

¹⁾ Äldre personer i trakten tala ofta om att de "körde på gärarna", varmed de tydligen mena sandvallarna längs stånden, där Ystads sandskog nu är planterad.

att han hade varit ute för något, för fruntimmerna började fråga ut honom, så att han fick inte fred för dem. Till en början ville han inte säga någonting, men till slut pratade han om alltsamman. Då hade de en grå katt, som låg inne vid spisen, och när farfar talade om, vad kvinnan hade sagt, for katten upp och hoppade ut genom fönstret. De undrade mycket på vad kvinnan hade menat och varför katten bar sig åt på det viset. Och de fick aldrig se katten mer. Men så hade de en gammal "torskeman" (tröskeman) på gården, och han menade på, att det skulle vara den "grårånade" katten, som var Råna.

Övernaturliga kvinnor.

En gång skulle det vara en stor middag hos konsul Lundgren, och strax innan folket skulle komma, gick min man och skulle se efter, så att allting va i ordning på bordet. Då såg han tre gummor sitta borta vid det ena fönstret i matsalen och skratta, men det märkvärdiga var, att han inte hörde någonting. Han bara såg dem. Han gick genast ned i köket och talade om det. "Bagateller", sade köksan, för så brukade hon alltid säga. Han gick då tillbaka upp i matsalen, och då var kvinnorna försvunna.

Kitte-buske.

Vid vägen mellan Ystad och Glemminge låg där förr en krog, som de kallade för Snurran, och det var ett stycke norr om den, som Kitte buske stod. När jag såg den, var där bara ett par grenar, men mor talade om, att där hade varit en stor buske.

Så var det ett par bönder, som hade varit i staden, och när de kom förbi Snurran, gick de in där på kruet och satte sig till att dricka. Mårten hette den ene, och när de på kvällen skulle köra därifrån, gick han bort till busken, och så sade han: "Kistena, kom, så skall vi dansa." Men då kom hon, som bodde i busken upp och tog fast i Mårten och började dansa med honom. Karlen blev ju rädd och ville springa ifrån henne, men hon höll så starkt i honom, att han inte kunde komma lös. Han fick fortsätta

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

och dansa med henne, och till slut var han rent fördärvad.

När de hade dansat rätt så länge, sade Kitta:

"Nu gal hanen den vite.

Det akta vi inte mer än skite."

Och ^{så} dansade hon igen. Sedan sade hon:

"Nu gal hanen den svärte.

Jag dansar ännu med Mårten."

Och när hon sedan hade dansat en tur till, sade hon:

"Nu gal hanen den röde.

Då stunda till jorden alla de döde."

Och så försvann hon, men då var Mårten rent fördärvad.

3845

Kitte buske.

En gång hade ystadboarna fått för sig, att de skulle göra slut på Kittas regemente under sin buske. Och så tog de och högg ned busken och körde den in till staden. Där tände de eld på den mitt på torget. Men nästa dag stod busken lika grön igen.

15

En kväll kom väktaren på gården in till en kvinna, och sade till henne, att hon fick inte gå ut, för där satt en varulv ute i rännstenen. Hon var med barn då, och det var sådana, som varulvarna sökte efter. Men det är inte säkert, att där var någon varulv, för kanske det ~~var~~ bara var väktaren, som ville komma in och prata ett tag, och han fick ju lite mat också, eftersom han var så omtänksam och kom in och sade ifrån om varulven. Annars var där en soldat i byen då, som hette Gren, och folk menade allmänt, att han var varulv.

Keine
Kerstad
H Kerstad
1778 1932

3845

cyph. R. H. H. H. H.
Köpingen
Kerstin Thor
född 1837 i Glenninge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

Varsel.

När godsägaren var borta någonstans, skulle min man alltid sitta uppe och vänta, så att han kunde tage emot honom, när han kom hem. Kusken brukade alltid slå en kraftig klatsch med snärten, när han vände upp till gården för att man skulle kunna höra, att de kom. Men dendär klatschen hörde han alltid en stund i förväg. Det var någon slags varsel.

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Varsel.

Min man var betjänt hos konsul Lundgren på Herrestad-
gården. När det skulle vara någon bjudning eller något
sådant, brukade han alltid kunna höra hela sällskap gå i
trapporna och dörrarna en tid innan. Till slut var han så
van vid det varslet, så det bekom honom ingenting.

3845

18

Synvilla.

När min man kom och skulle gå till gården om kvällarna kunde han ibland se hela huset upplyst, och han såg, att där var mycket folk inne i rummen, men när han kom fram, var det släckt överallt.

Min
Herstad
Herstad
sept. 1932

3845

Oppt. av Algot Herstad
Ringsjö
Ber. av Per Erik Thor
Född 1837 i Glenninge

Marsten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

Min man hade en marsten hängande i taket över sängen.
Det var en vanlig sten, men så var där ett runt hål i den.
Han sov aldrig bra på nätterna utan låg och jämrade sig,
och så blev han rent svett. Och så trodde han den där
stenen skulle hjälpa, men jag märkte inte, att det gjorde
någon nytta, så jag blev arg på den, men jag fick inte lov
att kasta ut den ändå.

SKane
Herrestad
St. Herrestad
nr 8. 1932

3845
M. M. Holmström
Per. Kerstin Thor
född 1837 i Glemminge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Segermössa.

Där var en pojke i byen, som hette Vilhelm, och han skulle vara född med segermössa. Det var på det viset, att när barnet föddes, hade det liksom en klädnad på huvudet. Sådana barn gick det alltid bra för, och de vann alltid till tings och sådant. Själva segermössan tog man vara på och lade ett nysta inne i den tills den torkat. Sedan kunde han taga den på, när det var någonting, och då gick det alltid bra.

Barn som skrek.

Somliga småglyttar skriker alltid, och det är alldeles omöjligt att få dem tysta igen. Jag har hört, att då skulle man gå till kyrkogården och taga lite jord på en ~~garv~~^{garv}, och sedan skulle den jorden ligga i bakugnen i nio veckor. Var det en tös, skulle man gå till en karlagrav, och var det en pojke, skulle man gå till en fruntimmersgrav. Sedan skulle man lägga dit jorden igen precis som man tog den. Jag hade en bror, som alltid skrek, när han var liten, och då gick mor till kyrkogården efter lite jord i en vante. Men den lade hon inte i bakugnen utan i vaggan. Och sedan brydde hon sig inte om att lägga jorden tillbaka så som den hade legat, utan hon bara slängde den innanför grindarna.

Att stöta på något utlagt.

När någon av statarna på gården hade gjort något galet, skulle de ha spö. Det brukade vara vid middagstid, när folket hade fritt, så att där kunde komma många och se på. Och det var ju roligt, så att så många som kunde, brukade komma dit. En gång var där en, som skulle ha spö, och då skulle mina bröder springa dit och se på. Det var Ola, Anders och Petter. När de kom springande förbi en ria, såg de att där låg en halmtuss på vägen, och den sparkade Petter till. Då flög där ett grått papper ut, men de sprang bort till gården utan att bry sig om det. Sedan på natten fick de ont i benen alla tre, och på tre veckor hade de blivit halta. Då kallade far hem en klok gubbe från Rögla, som de kallade för "Teglamannen", för

han var tegelmästare. Han sade, att pojkarna hade stött på något utlagt. Det var dendär halmtussen, som Petter hade sparkat till. För att de skulle bli bra, skulle de bada, och så fyllde vi en så ute på gården med vatten, och den fick de ha till badkar. Ola och Anders kunde bra med att bada, Men så snart Petter kom i vattnet, hoppade han upp igen och skrek det värsta han kunde, så ont gjorde det i hans ben. "Ta 'na, ta 'na", skrek han, men jag vet inte, vad han menade med det. "De två bli nog bra, fast de komma att halta", sade Teglamannen, "men den tredje kommer inte att överleva det." Men så skulle Teglamannen också taga reda på, vem som hade lagt ut det där, och då tog han och satte en spann vatten mitt på golvet. Och så fick han låna mors vigselring och såg genom den. Då kunde han se, att det var en kvinna i byn, som gjort det. "Innan jag har slagit ut vattnet, skall hon komma hit och vilja låna någonting", sade han, "och då kan ni se, vem det är.

Men ni får inte bli arga på henne, för hon har inte lagt ut det för er. Och ni skall ge henne vad ^{hon} ~~ni~~ vill låna." Lite efter kom där en kvinna, som bodde tätt vid vårt, och så sade hon: "A, mor Paradis, låna mig ett par bagebonna." Det fick hon också, men när hon skulle gå, vände hon sig om i dörren och sade: "Det var aldrig meningen, att det skulle vara för er." Senare fick vi höra, att det utlagde hade varit för ett fruntimmer, som hennes man hade hållit sig till. - Ola och Anders blevo bra sedan, fast de fick halta i hela sitt liv. Men Petter, som hade sparket till halmtussen, blev aldrig bra mer. Han fick ligga i tre år, sedan dog han. Han var 21 år då.

Bot för sjukdom.

En pojke kunde de aldrig lära att hålla sig, utan han blötade i sängen varje natt till han blev rätt stor. De sökte en klok, och han sade, hur de skulle göra. De skulle gå till kyrkogården en natt, och så skulle de gå tre gånger runt kyrkan med barnet. Sedan skulle pojken kasta vatten i en grav där en självmördare var begravd. Det skulle de göra tigande, men den kuren lyckades inte, för när de kom till graven, och modern skulle försöka få pojken att kasta vatten, sade han: "Mor, jag kan inte."

Bot för sjukdom.

En man i Herrestad hade en liten pojke, som det inte var mycket med. Han hade ingen styrsel i kroppen och kände inte lära sig gå. Då tog mannen barnet naket i ett lakan ock gick till kyrkan med det. Det var en natt, Så grävde han ett hål i kyrkogården nära kyrkan, och där lade han ned barnet i det, och så höljde han lakanet över det. Sedan tog han upp det igen, och då var han säker på att barnet skulle bli bra. Pojken blev också så bra, att han åtminstone kunde gå, fast det inte annars var så mycket med honom. Och han levde tills han blev 33 år gammal.

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

Sätta bort sjukdom.

Bölder kunde man göra sig av med på så sätt, att man tog lite av varet på en pinne, och så skulle man gå till ett hus, där det fanns taklök på taket, och så sticka in pinnen i takhalmen.

Med tandvärk kunde man göra på samma sätt. Då tog man en lapp med lite salt på och gned tänderna med den. Sedan sattes lappen i taket.

3845

Bot för vårtor.

Man kunde bli fri från vårtor, om man slog lika många knutar på en tråd, som man hade vårtor. Men man fick inte själv räkna dem, för då fick man fler. Tråden skulle läggas i en potatis, som sedan skulle grävas ner. När potatisen så var upprutten, var vårtorna borta.

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

Bot för vårtor.

När man ville göra sig av med vårtor, skulle man gnida dem med en "fläskasvär", och sedan kunde man gå och fästa dem under en sten med den.

3845

30

Hylleblåst.

Exem kallade folk för hylleblåst, för man fick den under hyllen. Därför var det också mest unga tjejer och pojkar, som tyckte om varandra, som fick det.

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Smöjning.

När ett barn var dåligt, skulle det trädas mellan två"stiaträ". Det skulle vara en stège, som modern gått på, medan hon var med barnet.

Vaccination.

Förr i tiden var det klockaren, som skulle vacci-
nera barnen. Där var en kvinna, som kom med två barn
och skulle ha dem vaccinerade, men när hon hörde, att
det kostade en hel riksdaler för var glytt, gick hon hem
igen, och sade att hon själv kunde vaccinera dem. Där
var en pojke, som hade någon sorts utslag på huvudet,
och kvinnan tog var på honom och vaccinerade barnen
med det.

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

Bot för tandvärk.

För att göra såg av med tandvärk skulle man lägga ett papper på kinden, och på papperet skulle man ha peppar, salt och brännvin. Det kunde vara annat också, bara det var skarpt. Där brukade bli stora blåsor på kinden, och det sved farligt, men det hjälpte för tandvärken.

Besök vid källa under torka.

Uppe vid Möllarebacken där Lindes nu bor, fanns det förr en källa, som nu är igenfylld (c:a 500 meter nordost om kyrkan). Den kallas för "Hille Tovs killa" (Heliga Tovas källa). När det var ont om vatten, sade Lundgren på gården ifrån, att folk skulle samlas och gå och rensa upp källan. Det var mest fattighusgubbar och sådana, som inte hade något särskilt att göra, som kom, men det blev ändå rätt många. De samlade vid "synrele" i byn och hade grave-skövlar ~~med~~ och psalmböcker med sig. Och tågade de genom hela byen och sjöng en psalm. Uppsyningsmannen red före dem. När de kom fram, rensade de upp källan, så att vattnet rann fritt. Men så mycket vatten var där inte mot slutet. När arbetet var färdigt, sjöng de en psalm till. Innan de

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35

gick hem, lade de stål i källan, för att ingen skulle kunna fördärva den. Och tågade gubbarna tillbaka till byen, liksom de hade gått ut, och så blev det förplägnad på gården.

3845

Källa.

Där fanns en källa, som vi kallade för Holkakillan, och där brukade vi gå efter vatten, när vi skulle koka ärtor. Det var det bästa ärtavattnet i hela byen. Jag har också hört, att somliga brukade gå dit och hämta vatten, som de hade och tvättade sjuka med, för att de skulle bli bra. Men då skulle de gå dit efteråt och hälla tillbaka vattnet i källan igen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

37

Klöfta sten.

Den stora "klöfta" stenen borta vid Glemminge, sade folk, kade kommit dit på det viset, att det var en trollpia, Som skulle slå ner Löderups kyrka med den, men så slog hon för långt.

Odöpta barn.

Innan ett barn var döpt, skulle det ha stål i lindan, för att det inte skulle bli bortbytt. När man skulle till kyrkan, med barnet, läste man över det, och så sydde man ett kors med "hossegarn" på klädseln. Det skulle vara ett kors med svart garn för en tös och med vitt garn för en pojke. Och så lade man armarna i kors i lindan. I den högra handen fick glytten en peng, och behöll han den i handen, skulle han komma att bli rik.

Jag var moster till en pojke, som hette Sven, och när han skulle döpas, fick han en femma i handen av en kvinna, som hade varit gudmor till hans mor. Pojken sov, när de kom från kyrkan, men när han vaknade och de tog upp honom, var femman borta. Men det vågade man inte tala

3845

om för kvinnan, som han hade fått den av, för då hade hon blivit rent olycklig. Det stämde också, att Sven sedan gjorde slut på alla pengar han fick, både sitt arv och annat.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40

Lik blir tungt.

När den gamla Kage-Bollan var död, var det sex starka karlar, som bar kistan, men fastän kvinnan hade varit liten och torr, var hon så tung i kistan, att karlarna var rent svetta, när de kom till smedjan, och där måste de stanna och vila ett tag. Folk tviplade på kvinnan och menade, att hon kom nog att gå igen, för hon hade varit så led i sina dagar.

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

41

Att hindra en dömd att gå igen.

När det var någon, som de var rädda för, och som de trodde skulle gå igen, när han dött, så slog de salt efter kistan, när den bars ut. Sedan kunde den döde inte komma in i det huset.

Skåne
Kerstad
F. Kerstad
juni 1932

Anders Matt Holmström
3845
Köpingebro
Ber. as Kersta Thon
född år 1837 i Gläninge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42

Att gå med kransen.

Drängarna och pigorna hos hovgårdabönderna hade krans om midsommar. När de skulle göra den, var de med och hjälpte till allesamman. Den störste drängen gjorde själva stommen till kransen. Den var så stor som en potatiskorg runt omkring. Pigorna var ute och plockade blommor, som de skulle ha. Det var alla sorters blommor, prästkragar, studentrare, kattfot och sådant. Själva kransen hade de en gammal kärring till att binda. De kallade henne för Kransakärringen. Hon skulle ha ett stop brännvin för att hon band kransen, och rätt som hon satt och band, så tog hon sig en klunk. Snickaren hade gjort en höna av trä, och där var hål i den, så att de kunde sätta vingar och stjärt av papper på den. Så blåste de ut ågg och stack en ullen tråd igenom, så att det blev

en hel rad. De äggen, som var utblåsta, tog pigorna och gjorde äggkakor av, som de sedan skulle ha på gillet. Det var på midsommaraftonen de gjorde kransen, och då samlades alla hos kransakärringen. Kransen hängdes med granna band i en stång, och så hängde de hönan under kransen, och under hönan hängde alla äggen på trådar. Sedan på kvällen skulle de gå runt till gårdarna. De hade spelmän också med. Det var Rusken och Ramelius, och de gick före och spelade. Efter dem kom två drängar, som bar kransen. Den ene gick framför den andre, och så hade de en stång på axlarna, och i den hängde kransen. Efter dem kom sedan "kransapigor" och "kransadrängar". De gick parvis, och så hade de en "örtakåst" i handen. Och så var där många andra, som också följde med och såg på, och de gick sist. Först gick de till gården och dansade där. Spelmännen ställde sig borta vid trappan

och spelade, och sedan dansade alla de andra runt omkring kransen på gården. Där var alltid mycket folk då, för alla statarna och husmännen hade kommit dit och skulle se på. Och sedan gick de omkring till alla gårdarna och spelade och dansade på samma sätt på varje ställe. Men var där någon, som de inte tyckte om, så gick de inte till den och dansade, och då blev han arg för stt de inte kom. Det var liksom en skam för honom, att de inte ville gå dit. Till det stället, där de skulle "dansa sig in", gick de sist. Det var gärna på nummer 14 till Viktor Mårtens, som de dansade sig in. Jag tror nästan det var de flesta åren, de tog in där. Där hade de gott om plats, och så fick de husera där, som de själv ville. De hade själva lite mat med sig. Pigorna hade bakat äggkakor av äggen, som de blåste ut, och så hade de fått lite med sig från var sitt ställe. Och så hade de då gille där. När de satt

3845

och åt, så hade de hängt upp kransen och hönan och äggen över bordet. Kransakärringen var också bjuden med till gillet. De gav bort kransen till den, som de hade dansat sig in hos, och till Viktor Mårtens hade de alltid flera stycken gamla kransar hängande, för de brukade alltid taga vara på dem. Men de var ju stora och tog stor plats, så de kunde ju inte ha hur många som helst upphängda.

För att kransen skulle hålla sig grön längre, brukade de hänga ned den i brunnen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

45

3845

Talesätt.

Prästen och hongen förtjänar födan med mongen.

De gamle växer nedför liksom koromporna.

Munnen gick som en käpp i ett hjul.

Ja om jul, när dagen blir lång. (Användes t.ex.
son svar på en orimlig begäran.)

En god soppesuare är köttet värd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

46

Underjordisk gång.

Kyrkan i St. Herrestad är mycket gammal, och folk sade, att den och gården var byggda på samma gång. De menade också, att det skulle vara en underjordisk gång mellan gården och kyrkan, men då är den igenmurad nu, för min man, som var betjänt på gården, hade aldrig sett den. Men där var en lucka i golvet i en källare. En gång, när herrskapet var borta, tog min man nyckelen till den källaren, för han fick ju bruka alla nycklarna, och så gick han och en annan ner och skulle se vad där fanns. När de hade kommit ned genom luckan, var där en gång, och när de hade gått ett stycke, kom de till en järndörr. Den kunde de öppna, och på andra sidan fortsatte gången, men när de hade gått ett stycke till, kom de till en järngrind, och där kunde de inte komma förbi. Därför fick de

vända om igen, men de försökte sig aldrig på det mer, för efteråt blev de sjuka båda två. Förvaltare Persson på gården skall också ha försökt sig på det där en gång, men det gick likadant för honom. Nu är visst både källaren och gången igenfyllda.

Sagesmannens dotterson Ernst Thor meddelar:

Av folket i St. Herrestad har jag hört berättas, att på Gustav III:s tid fanns det en godsägare där, som hette Hård, och han var inblandad i sammansvärjningen mot kungen, varför han måste fly till Danmark. Man menar, att han kanske haft något hemligt förvaringsrum i den gången.

Greve Hård.

Greve Hård, som har haft Herrestadgården en gång, skall ha varit en farligt räligh karl. En gång slog han ihjäl en kammarpiga, som inte ville foga sig efter honom, och hon skall ligga begravd i trädgården.

En annan gång hade frun fått brödet svett. Då tog han och hängde upp henne på en påle och pryglade henne. Den pålen skall finnas kvar ännu, och där är också blodmärken efter att han pryglat henne.

Godsägaren driver med prästen.

Greve Hård hade ett barn med en piga, och han bestämde med prästen, att barnet skulle döpas en söndag. Pigan kom in i kyrkan med ett bylte, som liknade ett barn, och gick fram till prästen. Greve Hård var med och stod vid sodan om. Pigan började plocka av byltet den ena schalen efter den andra, och prästen tyckte, att det var en farlig massa den ungen hade på sig, för han kunde inte se något barn. Och där var inget iheller, för inne i byltet låg det bara ett silverbälte, och när pigan hade plockat av alltsamman, tog greve hård bältet och visade det för prästen, och så skarattade han. Sedan spände han bältet om livet på pigan, och så tog han henne med sig och gick ut ur kyrkan. Sådant tyckte greve Hård var roligt.

Efteråt skulle prästen fara till Borrie och mässa

där, men när han lade sig på knä vid altaret, fick han se tre droppar blod på varje sida om sig på bönpallen. Han blev mycket förskräckt, för han tog det som någon slags varsel om att en olycka skulle hända honom. Och när han skulle gå upp på predikstolen, föll han rent ihop, men han kom sig igen, så att han kunde predika den gången. Men efteråt blev han riktigt sjuk och låg väl en veckas tid, sedan dog han. Folk menade på att det var ett straff, för att han inte hade sett upp när greve hård lurade honom med barnet.

Spelmän.

Vi hade ett par rediga spelmän i Herrestad, och de var då ute förjämt och spelade på gille och annars, när det var någonting. De kallade dem för Rameliusarna. Åtminstone den gamle Ramelius var född borta i V. Torp, men glyttarna hade nog kommit till världen, sedan de hade flyttat hit. De kunde spela efter noter också, men det brukade de inte göra, när de var ute någonstans. Det var så roligt att se på Lorens Ramelius, för rätt som han stod och spelade, satte han fiolen på ryggen, och då spelade han och hade den upp och ned vänd, och det gick lika bra som annars. Anders Ramelius hade en gång varit och spelat på ett ställe i Örup, och då hade han väl druckit lite för mycket.

3845

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

53

De bjöd ju alltid duktigt på spelmännen. Det var snö och farligt glatt, och när han var på väg hem, hade han ~~hade han~~ ramlat och slagit ihjäl sig. Där var en dräng, som de tvivlade på, och han blev också häktad, för han och Anders Ramelius hade inte varit så goda vänner, men hur det gick, så blev han fri igen.

3845

Spelman.

Här var en spelman, som de kallade för Rusken, och han brukade ibland spela tillsammans med den gamle Ramelius. Han var egentligen tegelmästare, och hette Nils Mårtensson, Men han bodde på ett ställe, som kallades "Ruskan", och därför fick han aldrig heta annat än Rusken. Han kunde inte spela efter noter, men han hade likväl rätt så många, som gick och lärde hos sig. De fick följa med honom ut och spela, när det var gille, och då fick de 18 skilling för det.

3845

Fångvård.

Min morfars styvfar var profoss, och då skulle han se till dem som satt i "tjuvahålet". Annars var han skräddare till yrket. Han hette Henrik. Han brukade alltid taga fångarna till hjälp till att sy, när han hade brått om. Det var nog inte så farligt att sitta i tjuvahålet då, för på kvällarna brukade Henrik taga dem in till sig, och då spelade de kort. Det var en kördräng, som hade slagit ihjäl en annan, och då kom han i tjuvahålet, men Henrik ställde om, så att hans fästmo fick komma och häla på honom varje kväll, och så låg hon där hos honom på natten, och sedan gick hon till sitt arbete på morgonen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

55

3845

56

Sådd.

När bönderna hade tillsått, satte de stål i jorden.
Det var väl för att de skulle få ha säden i fred.

3845

57

Sista lasset.

När det sista lasset hade körts in, skulle frun på stället vara kvick och stänga portarna. Om någon karl gjorde det, skulle det bara bli "värlämm" på stället det året.

3845

58

Hästskallar under golvet.

När de byggde hus förr i tiden, lade somliga hästskallar under golvet i stugan. De brukade ju dansa i folkastugan förr, och dedär "horsapannorna" skulle ligga där, för att det skulle ge bättre klang, när de dansade.

3845

Flyttning.

När vi skulle flytta från Glemminge till Herrestad,
fick vi en katt med oss av mormor. Hon sade, att vi skulle
taga katten med oss i en korg, och när vi kom fram, skulle
vi släppa katten först in i lägenheten. Då skulle vi
alltid komma att trivas där.